

Омецінська І.Я.,
к.е.н., доцент кафедри обліку у виробничій сфері
Тернопільський національний економічний університет

БАЛАНС ЯК ЕЛЕМЕНТ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА

Нині в умовах економічної кризи суттєво погіршився фінансово-майновий стан ряду суб'єктів господарювання, знизилась їхня прибутковість, платоспроможність, ліквідність. Одним з важелів підвищення ефективності господарської діяльності підприємств є отримання достовірної інформації про їх майно та джерела його утворення для забезпечення процесу управління. Основним носієм такої інформації є Баланс.

Баланс є важливим компонентом системи інформаційного забезпечення підприємства. З такої форми звітності зовнішні й внутрішні користувачі повинні отримувати достовірну інформацію про активи та пасиви підприємства на певний момент часу. Різним користувачам інформації необхідна різна її деталізація. «Користувачі інформації відрізняються за рівнем істотності інтересу і типом використовуваної ними інформації (фінансової або нефінансової) для ухвалення рішень. При цьому інтереси у них можуть бути схожі, але вимоги до обсягу і вмісту необхідної інформації істотно відрізнятися» [2, 225]. Тому необхідно створити таку форму Балансу, яка б задовольняла інтереси користувачів фінансової звітності та, водночас, не була перенасичена надлишковою інформацією.

Форма Балансу до лютого 2013 р. регламентувалася Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку (П(С)БО) 2 «Баланс». На той час актив Балансу складався з наступних розділів: I. Необоротні активи; II. Оборотні активи; III. Витрати майбутніх періодів; IV. Необоротні активи та групи вибуття. Пасив містив п'ять розділів: I. Власний капітал; II. Забезпечення таких витрат і платежів; III. Довгострокові зобов'язання; IV. Поточні зобов'язання; V. Доходи майбутніх періодів.

У лютому 2013 р. на зміну вищевказаного було прийняте нове НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [1]. Тепер Баланс має подвійну назву: Баланс (Звіт про фінансовий стан). В активі форми № 1 статті згруповані в три розділи: I. Необоротні активи; II. Оборотні активи; III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття. В пасиві виділено чотири розділи: I. Власний капітал; II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення; III. Поточні зобов'язання і забезпечення; IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групи вибуття.

Баланс (Звіт про фінансовий стан) є важливим носієм інформації про підприємство, оскільки за його даними користувачі (управлінський персонал, кредитні установи, дійсні та потенційні інвестори, постачальники, покупці) мають можливість оцінити активи суб'єкта господарювання, джерела їх утворення, ліквідність, оборотність кредиторської та дебіторської заборгованості тощо. При цьому слід врахувати, що актив балансу побудований

за ознакою ліквідності (його статті розміщені в порядку її зростання), а пасив – за ознакою термінів погашення (його статті розміщені в порядку зменшення терміну заборгованості перед контрагентами).

Структура Балансу, яка діяла до 2000 р., відповідала цій побудові. то Пізніше принципи такої побудови були дещо порушені. Якщо взяти до уваги НП(С)БО 1, то розділ «III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття» недоречно міститься після найбільш ліквідного активу: «Гроші та їх еквіваленти». Окрім того, вважаємо, немає необхідності у виділенні окремих розділів «III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття» та «IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групи вибуття», оскільки, як свідчить практика, ці розділи досить рідко на підприємствах містять цифровий матеріал, і їх можна розмістити у відповідних розділах активу та пасиву окремими статтями.

Логічність перенесення розділу «IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групи вибуття» підтверджується відображенням розрахунків, пов'язаних з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу, на субрахунку 680, який знаходиться в класі 6 «Поточні зобов'язання» Плану рахунків.

Для збереження принципу побудови пасиву Балансу позитивним є розділення забезпечень на довгострокові та поточні. Хоча сумнівним з точки зору норм П(С)БО 11 «Зобов'язання» є включення слова «забезпечення» в назви другого та третього розділів пасиву.

Погоджуємось з позицією Н.В. Прохар, що «не достатньо коректним є укрупнення статті «Запаси»..., оскільки склад запасів визначається особливостями діяльності виробничого, торговельного підприємства або підприємства, що надає послуги. Тому розрахунок коефіцієнтів оборотності та забезпеченості конкретних видів запасів з метою проведення економічного аналізу буде можливим тільки при використанні додаткових аналітичних даних» [3].

Вважаємо, що вищенаведені пропозиції дозволять аналітикам здійснювати обґрунтовані розрахунки фінансового стану підприємства, а також поліпшать інформаційну цінність Балансу (Звіту про фінансовий стан).

Література:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

2. Панченко И.А. Финансовая отчетность как источник информации о результатах деятельности подрядных организаций: опыт Украины / И.А. Панченко, Н.П. Городиский // Проблемы теории та методологии бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2013. – Вип. 1 (25). – С. 223- 237.

3. Прохар Н.В. Особливості та дискусійні аспекти фінансової звітності відповідно до Національного Положення (стандарту) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] / Н.В. Прохар // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2013. – Вип. 23. – С. 341-345. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Npkntu_e_2013_23_51.pdf.